

Jaarplan activiteiten Archeologie in 2019

Dit jaarplan is besproken in de vergadering van het CCvD Archeologie op 10 december 2018 en vastgesteld door het SIKB-bestuur op 12 februari 2019

Versie: 1.1
Datum: 18 januari 2019

Inhoudsopgave

	2
1 Missie, werkwijze en activiteiten SIKB	3
2 Trends in het werkveld archeologie 2017 - 2019	3
3 Scope werkveld archeologie SIKB-CCvD Archeologie	4
4 Terugblik op het jaar 2018	4
5 Programmalijnen archeologie 2018-2020	5
5 Jaarplan Archeologie 2019	7

1 Missie, werkwijze en activiteiten SIKB

SIKB is een netwerkorganisatie die alle spelers (bedrijfsleven en overheid) bij elkaar brengt om samen de kwaliteit van de uitvoering van archeologie en het (water-) bodembeheer te borgen en waar mogelijk te verbeteren. SIKB biedt op een concrete manier inhoudelijke ondersteuning voor de uitvoeringspraktijk van archeologie en het (water-) bodembeheer. SIKB werkt samen met deze spelers aan instrumenten en kennisoverdracht voor de hele keten van opdrachtgevers, uitvoerende bedrijven en bevoegde gezagen.

De SIKB-activiteiten bestaan uit het samen met betrokkenen ontwikkelen van (werk)methoden, het vastleggen van deze methoden in handreikingen of richtlijnen en het bieden van een platform voor kennisoverdracht en kennisdeling. Bij de activiteiten van SIKB staan de volgende uitgangspunten centraal:

- Aandacht voor ervaring en vakmanschap;
- Vernieuwing van proces en techniek;
- Duidelijke werkafspraken, en
- Borging van kwaliteit.

Werken aan kwaliteitsverbetering is werken met mensen, en vraagt om een goed samenwerkingsproces waarin alle belangen en relevante (praktijk)kennis worden betrokken. Bij het opstellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen (accreditatieschema's en beoordelingsrichtlijnen met bijbehorende protocollen) is het organiseren van deze processen de standaardwerkwijze van SIKB.

We zien dat de kwaliteitsborging zich verder ontwikkelt. Dit komt niet alleen voort uit wet- en regelgeving. Ook signalen uit het werkveld nodigen uit tot verdieping en verbreding van de thema's waarin SIKB actief is, en tot verbreding van de scope van de instrumenten voor thema's waarin SIKB al langer actief is.

Bij al deze werkzaamheden is samenwerking met andere partijen in het veld van groot belang. Samenwerking gebeurt onder meer op het vlak van SIKB datastandaarden voor de uitwisseling van digitale data in de domeinen Bodem, Water en Archeologie, inclusief het bevorderen van het gebruik van deze standaarden. Deze standaarden maken foutloze uitwisseling van digitale gegevens binnen de gehele keten (inzameling – verwerking – besluitvorming) mogelijk.

2 Trends in het werkveld archeologie 2017 - 2019

Het CCvD Archeologie wil het werkveld faciliteren met kennis en instrumenten die nodig zijn om adequaat in te spelen op de huidige wetgeving, maar ook op de maatschappelijke trends die relevant zijn voor de archeologie. Op dit moment zijn de volgende trends aan de orde:

- Toenemend belang van digitaal werken vanwege digitalisering van de samenleving;
- Meer nadruk op zelfregulering: Toenemen van de verantwoordelijkheid voor de uitvoering door het werkveld;
- Meer nadruk op professionaliteit en minder op het afleggen verantwoording;
- Toename van nieuwe technieken bij uitvoering/uitwerking van een onderzoek (science based zoals Isotopenonderzoek, DNA onderzoek, computertoepassingen);

- Meer nadruk op integraal werken: toenemende nadruk op afstemming tussen beleidsvelden bij besluitvorming over archeologie gerelateerde werkzaamheden, mede aangejaagd door de voorbereiding van de Omgevingswet en Omgevingsbesluiten;
- Decentralisatie van bevoegdheden naar gemeenten en regiovorming, waarbij de rol van lokale overheden in alle domeinen van het omgevingsbeleid toeneemt.

3 Scope werkveld archeologie SIKB-CCvD Archeologie

Het werkveld archeologie binnen SIKB omvat momenteel de volgende thema's:

- Archeologisch veldwerk, specialistisch onderzoek en depotbeheer (land- en waterbodems);
- Bureauonderzoek en Programma van Eisen (land- en waterbodems)

Het CCvD Archeologie richt zicht daarbij op de volgende doelgroepen: uitvoerende partijen, overheden, opdrachtgevers.

Het CCvD Archeologie zet de volgende instrumenten in om samen de kwaliteit van de uitvoering van archeologie en het (water-) bodembeheer te borgen en waar mogelijk te verbeteren:

- Kennisoverdracht (websites, publicaties, themabijeenkomsten);
- Duidelijke werkafspraken via richtlijnen (protocollen, leidraden, handreikingen);
- Borging van de werkafspraken (certificering, accreditatie);
- Borging van kennis (actorregistratie met verplichte bij- nascholing);
- Ondersteuning en ondersteunende tools (helpdesk, websites, pakbon).

4 Terugblik op het jaar 2018

Dit hoofdstuk geeft de *highlights* van door SIKB uitgevoerde werkzaamheden op het gebied van archeologie in 2018. Een meer gedetailleerd overzicht van de uitvoering van de activiteiten van het jaarplan 2018 is weergegeven in bijlage 1.

Instrumenten: Certificering en registratie van actoren

In 2018 werden de laatste stappen gezet die nodig waren om het nieuwe kwaliteitssysteem op basis van wettelijk verplichte certificering af te ronden. Deze laatste stap was het geaccrediteerd krijgen van het certificatieschema op basis van de BRL 4000. Op 1 juni 2018 moest dit wettelijk van kracht zijn. Hiermee samen hingen een eerder uitgevoerde technische evaluatie en waar nodig tekstuele verbeteringen van de BRL en KNA. Op 18 februari 2018 werd de versie 4.1 van de KNA en BRL door het CCvD Archeologie vastgesteld.

In 2018 was ten behoeve van de Actorregistratie de helpdesk actief om geregistreerden (in spè) te helpen bij vragen over hun registratie en de bij- en nascholing.

In 2018 is de maatwerkregeling voor materiaalspecialisten actief geweest. Deze regeling beperkte zich tot materiaalspecialisten zonder Ma diploma Archeologie en bedoelt voor specialisten die al jarenlang professioneel werkzaam zijn in het archeologisch vakgebied. Overwogen is dat het wijs is om hun jarenlange professionele en specialistische kennis voor het vakgebied te behouden.

In totaal hebben 14 kandidaten de regeling met een positief resultaat afgerond. Zij hebben van SIKB een verklaring ontvangen als bewijs van vrijstelling van de diploma-eis. Zij konden zich daarna rechtstreeks melden bij het register om te worden opgenomen als 'KNA specialist materialen (MWA)'.

Digitaal werken

In september organiseerde SIKB het jaarcongres met als thema 'De verbindende kracht van data' en voor archeologie een sessie over 'De pakbon voorbij: de impact van digitaal werken in de archeologie'. Ook de depots hebben stappen gezet binnen het interprovinciale depot beheersysteem (PDBS) met een zoekfunctie via <https://www.archeodepot.nl/>. Dit systeem is in feite de implementatie bij alle provinciale depots van de pakbon die onderdeel uitmaakt van de KNA. In 2018 is ook gestart met het maken van een animatiefilmpje over de pakbon en de rol in het archeologisch proces (gereed begin 2019).

Kennis voor kunde

In 2018 organiseerde SIKB twee themabijeenkomsten: Micromorfologisch onderzoek in de archeologische praktijk en een themabijeenkomst Dendrochronologisch onderzoek voor archeologen. De bijeenkomsten bestonden uit een mix van theorie en praktijk. Op het SIKB congres was er aandacht voor onderzoek naar gebruikssporen op aardewerk.

In 2018 zijn er geen nieuwe leidraden bijgekomen. De aanvulling op de KNA Leidraad Anorganisch vondstmateriaal voor de Romeinse tijd, middeleeuwen en Nieuwe Tijd is uitgesteld naar juni 2019.

Een effectief en actueel stelsel

Actueel binnen dit thema is het ontwikkelen van een branchedossier Archeologie. Doel is het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanbesteden van archeologisch onderzoek. Het doel van het branchedossier is een bijdrage aan betere aanbestedingen en aan goed opdrachtgeverschap. Dit komt ook de kwaliteit van een archeologisch onderzoek ten goede.

Een daartoe op te stellen Branchedossier Archeologie is door een breed opgezette werkgroep, met onder andere aanbestedingspecialisten en het archeologische bedrijfsleven, begeleid. Dit Branchedossier Archeologie wordt in 2019 beschikbaar gesteld op onder meer de website van PIANOo, het expertisecentrum aanbesteden van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Vooruitlopend op het Branchedossier is een leaflet gemaakt. Deze is te vinden op:

<https://www.sikb.nl/doc/archeo/Branchedossier%20Archeologie%20def.pdf>

5 Programmalijnen archeologie 2019-2020

Het programma Archeologie richt zich in de komende jaren (2019-2020) op de volgende programmalijnen:

1. Bevorderen van digitaal werken.
2. Kennis voor kunde & Kunde voor kennis;
3. Een effectief en actueel stelsel;
4. Effectiviteit van de instrumenten;

Ad 1) Programmalijn digitaal werken

- Het efficiënt en foutloos uitwisselen van digitale gegevens;
- Verder vormgeven van de digitale keten in de archeologie;
- Harmonisatie aanleveren van digitale gegevens (loketten);
- Betrouwbaarheid van digitale gegevens.

Ad 2) Kennis voor kunde & Kunde voor kennis;

- Bevorderen van inhoudelijke (praktijk)kennis bij uitvoerenden (incl. PvE/BO opstellers);
- Permanente educatie.

Ad 3) Programmalijn 'Een effectief en actueel stelsel'

De activiteiten in deze programmalijn zijn gericht op effectieve samenwerking. De activiteiten in deze programmalijn hebben verder tot doel om te borgen dat de documenten en tools in de archeologie blijven voldoen aan de volgende criteria:

- Inhoudelijk actueel;
- Betrouwbaarheid van de analoge/digitale gegevens;
- Goede leesbaarheid en aantrekkelijk voor de gebruikers;
- Betrouwbaarheid en effectiviteit van de waarderingssystematiek voor MOE;
- KNA als basis voor goede contracten/opdrachten (o.a. KNA PS07).

Ad 4) Programmalijn 'Effectiviteit van de instrumenten'

Binnen deze programmalijn worden activiteiten uitgevoerd gericht op:

Evaluatie van het kwaliteitssysteem

- Begeleiden verdere implementatie kwaliteitssysteem;
- Tussentijdse evaluatie (uit)werking van het kwaliteitssysteem (incl. Actorregister);
- Faciliteren van de bevoegde overheid als eisensteller en toetser;
- Opstellen van een leidraad/KNA specificatie/toetsingskader voor het opstellen van verwachtingenkaarten.

5 Jaarplan Archeologie 2019

De geplande activiteiten op het gebied van archeologie voor de vier geschetste programmaliijnen zijn weergegeven in de onderstaande tabellen. Dit voorstel is op 10 december 2018 vastgesteld door het CCvD Archeologie.

	Titel	Aard	Status
	Jaarprogramma nieuwe en doorlopende initiatieven 2018 -2019		
1	Programmaliijn digitaal werken		
*1.1	Handreiking Digitale Controle van de op te leveren Onderzoeksgegevens	Instrumentarium	Besluit uitstel naar 2020
1.2	Animatiefilmpje Pakbon	Instrumentarium	Gereed 2019
2	Programmaliijn Kennis voor kunde – kunde voor kennis		
*2.1	KNA Leidraad An-organisch vondstmateriaal Aanvulling: - Romeinse tijd - Middeleeuwen en Nieuwe Tijd	Instrumentarium/bevorderen kennis	Gereed medio 2019
2.2	KNA Specificatie PS07 Referentiedocumenten Nu er een goede geupgrade basis ligt voor de documenten is het belangrijk om de documenten per archeoregio verder te vullen met data van uitgevoerd onderzoek. Hiervoor wordt per jaar een bedrijf en/of gemeente opdracht gegeven de documenten te vullen met gegevens van 'eigen' onderzoek.	Instrumentarium/bevorderen kennis	Doorlopend
2.3	Micromorfologisch onderzoek irt tot de KNA - Handreiking/kennisdocument En o.v.b. verbeteren KNA	Instrumentarium/bevorderen kennis	PM
*2.4	KNA Leidraad Huisplattegronden Een praktische leidraad die als instrument gebruikt kan worden voor meer standaardisatie bij het onderzoeken van huisplattegronden in het veld en tijdens de uitwerking/rapportage. Auteurs: A. Huybers	Instrumentarium/bevorderen kennis	Nieuw Gereed eind 2019- begin 2020

	I.s.m. RCE (L. Theunissen, J. van Doesburg)		
3	Programmalijs Effectief en actueel stelsel		
*3.1	Vervolgproject prj 235 kwaliteitssysteem: Uitvoeren Evaluatie kwaliteitssysteem incl. actorregistratie. <ul style="list-style-type: none"> - PvA op te stellen op basis van output rondetafelgesprekken - Inclusief velddag - Inclusief aandacht voor rollen en verantwoordelijkheden in het stelsel. 	Instrumentarium	Nieuw Gereed eind 2019- begin 2020
3.2	Inkopen en aanbesteding – Branchedossier Archeologie website PIANOO <ul style="list-style-type: none"> - Branchedossier incl kennisdag voor inkopers/opdrachtgevers. 	Instrumentarium	Gereed eerste kwartaal 2019
*3.4	Modern Oorlogserfgoed (MOE) irt archeologische uitvoering Vervolgfase 2a Advies waardering en selectie incl. relatie Wet wapens en munitie PM vervolgfase 2b afhankelijk van de uitkomsten aanvullen van de KNA op waarderen en selecteren van oorlogserfgoed.	Instrumentarium	Gestart doorlopend Nog niet voltooid (nog niet gestart)
3.5	Verwachtingskaarten Initiatief consortium van bedrijven/adviseurs. Het doel van de samenwerking is het opstellen van een (KNA) Handleiding waaruit duidelijk moet blijken aan welke (minimum-)eisen een gemeentelijke archeologische kaart in de toekomst kan voldoen.	Instrumentarium	Gestart
4	Programmalijs Effectiviteit van de instrumenten		
4.1	Leidraad Archeologische Standaard Boorbeschrijving <i>PM start na vaststellen ISO norm</i>	Instrumentarium	Nog niet voltooid (nog niet gestart)
5	Doorlopende initiatieven		
5.1	Commissie opleidingen/lijsr erkende opleidingen	Instrumentarium	Doorlopend

5.2	Actorregistratie	Instrumentarium	Doorlopend
	Helpdesk en onderhoud/bij- nascholing	Instrumentarium	Doorlopend
	Procedure Uitschrijven-on hold zetten	Instrumentarium	In voorbereiding
5.3	CCvD Vergaderingen	Instrumentarium	Doorlopend
5.4	Harmonisatie-overleggen CI-TI	Instrumentarium	Doorlopend
5.5	SIKB 0102		
	Technische werkgroep	Instrumentarium	Doorlopend
	Begeleidingscommissie	Instrumentarium	Doorlopend
6	Overige initiatieven in 2019		
6.1	Themabijeenkomst onderzoek van residuen op aardewerk ism RCE en Kenaz (28-03)	Bevorderen kennis	Gepland
6.2	SIKB-jaarcongres (september 2019)	Bevorderen stelsel/draagvlak	Gepland

Bijlage 1

Tabel met het overzicht van doorlopende projecten en afgeronde werkzaamheden uit het Jaarplan 2018

	Titel	Aard	Status
	Jaarprogramma 2018		
1	Programmalijs digitaal werken		
1.1	Handreiking Digitale Controle van de op te leveren Onderzoeksgegevens	Instrumentarium	Nog niet voltooid (nog niet gestart)
2	Programmalijs Kennis voor kunde – kunde voor kennis		
2.1	Aanvullen KNA Leidraad An-organisch vondstmateriaal - Romeinse tijd - Middeleeuwen en Nieuwe Tijd	Instrumentarium	Nog niet voltooid Opm Uitstel gevraagd tot medio 2019
2.2	Update KNA Specificatie PS07 Referentiedocumenten	Instrumentarium	Actualisatie voltooid (loopt)
3	Programmalijs Effectief en actueel stelsel		
3.1	Vervolgproject prj 235 operationaliseren kwaliteitssysteem Nederlandse Archeologie en verder inhoudelijk	Instrumentarium	A Voltooid B Nog niet voltooid: voorstel start 2019 PvA dec 2018

	verbeteren/eenduidiger maken van de KNA - A Accreditatie - B Evaluatie actorregistratie - C Wensenlijst KNA & WaarderingsystematiekKNA		C Idem
3.2	Inkopen en aanbesteding – Branchedossier Archeologie website PIANOo	Instrumentarium	Concept aanbestedingsdossier voltooid (vervolgacties en publicatie start 2-019)
3.3	Tijdelijke regeling materiaalspecialisten zonder diploma Ma Archeologie	Instrumentarium	Voltooid
3.4	Modern Oorlogserfgoed (MOE) irt archeologische uitvoering	Instrumentarium	Nog niet voltooid (PvA fase 2 gereed)
3.5	Brochure bevoegde overheid Archeologisch Vooronderzoek	Bevorderen stelsel/draagvlak	Voltooid
4	Programmalijn Effectiviteit van de instrumenten		
4.1	Leidraad Archeologische Standaard Boorbeschrijving	Instrumentarium	Nog niet voltooid (nog niet gestart)
5	Doorlopende initiatieven		
5.1	Commissie opleidingen/lijs erkende opleidingen	Instrumentarium	Doorlopend
5.2	De Ondergrondse/Archeoreporter	Bevorderen stelsel/draagvlak	Stopt eind 2018
5.3	Actorregistratie	Instrumentarium	Doorlopend
	Helpdesk en onderhoud/bij- nascholing	Instrumentarium	Doorlopend
	Procedure Uitschrijven-on hold zetten	Instrumentarium	In wording – concept gereed
5.4	CCvD Rondetafelgesprek (14-11)	Instrumentarium	Doorlopend
5.5	CCvD Vergaderingen (4 regulier)	Instrumentarium	Doorlopend
5.6	Harmonisatie-overleggen CI-TI (2 regulier)	Instrumentarium	Doorlopend
5.7	SIKB 0102		
	Technische werkgroep	Instrumentarium	Doorlopend
	Begeleidingscommissie	Instrumentarium	Doorlopend
6	Overige initiatieven in 2018		
6.1	Themabijeenkomst Micromorfologisch onderzoek voor archeologen ism RCE (10-03)	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.2	Themabijeenkomst Dendrochronologisch onderzoek voor archeologen ism RCE (04-10)	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.3	4 sessies tijdens SIKB-jaarcongres (20september) “De Verbindende kracht van data” - <i>De Pakbon voorbij</i> - <i>Nieuwe handvatten voor goed opdrachtgeverschap</i> - <i>Gebruikssporen op aardwerk</i>	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond

	<i>vertellen verhalen</i>		
6.4	Deelname round table Reuwendagen - Kwaliteit en bruikbaarheid van Malta rapporten 15 november 2018	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond